

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: Vepsäläinen, A. & Viitaharju, P. (2017) Luovan alan ja metsäbioalan osaajien keskinäisen ymmärryksen lisääminen. Teoksessa Ulla Häggblom, Vesa Damski & Aino Vepsäläinen (toim.) Hiilinielu Design Studio – muotoilu kohtaa biotalouden. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 96, 13-27.

DOI / URL: <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/96-Hiilinielu-Design-Studio.pdf>

3 Luovan alan ja metsäbioalan osaajien keskinäisen ymmärryksen lisääminen

Aino Vepsäläinen ja Päivi Viitaharju

HIILINIELU DESIGN STUDIO tavoitteiden mukaisesti hankkeessa verkostoiduttiin ja pyrittiin oppimaan uutta muotoilu- ja metsäbioalan kesken uuden liiketoiminnan ja liiketoimintaosaamisen kasvattamiseksi. Hanke järjesti omia tapahtumia, joiden tavoitteena oli kasvattaa ymmärrystä sekä verkottaa toimijoita monialaisesti yli alojen. Hiilinielu Design Studio osallistui myös useisiin metsäbioalaan, kiertotalouteen ja muotoiluun liittyviin tapahtumiin sekä seminaareihin puheenvuoroilla ja oli mukana julkaisuissa, messuilla ja näyttelyissä omilla esillepanoilla ja sisällöillä.

Lisäksi hanke verkottui monipuolisesti eri toimijoiden kanssa ja oli aktiivisesti mukana uusien biomateriaalien verkostossa, jossa Hiilinielu Design Studion lisäksi olivat mm. DWoC-, NoMa-, Trash 2 Cash- sekä Uusi puu -hankkeet.

Hiilinielu Design Studion syksyn 2016 seminaari järjestettiin yhteistyössä NoMa-hankkeen (Novel structural materials with multi-scale fibre components) kanssa ja Hiilinielu Design Studion syksyn 2017 seminaari järjestettiin yhteistyössä EcoDesign Circle -hankkeen (EcoDesign Circle: Ecodesign as driver of innovation in the Baltic Sea Region) kanssa.

3.1 HIILINIELU DESIGN STUDIO SEMINAARIT

Hiilinielu Design Studio järjesti seminaarit Tampereella, Lahdessa ja Helsingissä. Tapahtumissa oli yhteensä lähes 300 osallistujaa.

3.1.1 Muotoiluosaamista ja biotaloutta. Innovaatioita ja uutta liiketoimintaa!

Hiilinielu Design Studion ensimmäinen seminaari järjestettiin Kick Off -tilaisuutena hankkeen kohderyhmille TAMKissa maaliskuussa 2016. Osallistujia oli lähes 100, joista suuri osa oli eri yritysten edustajia. Tilaisuudessa kuultiin hankkeen esittelyn lisäksi puheenvuoroja sekä metsäbio- että muotoilualoilta.

Puhujina tilaisuudessa olivat:

- *Ulla Häggblom, koulutuspäällikkö TAMK: Hiilinielu Design Studion esittäytyminen*
- *Eveliina Pokela, projektipäällikkö, Uusi puu: Megatrendit: mahdollisuus puupohjaisten ratkaisujen menestykselle*
- *Elina Ilén, tutkijatohtori, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Aalto-yliopisto: Muotoilun mahdollisuudet selluloosamateriaalien innovaatioissa*
- *Ilkka Harju, Head of Design & Innovation, Starcke Oy: Pakkausalan uudet innovaatiot*
- *Matti Hänninen, toimitusjohtaja, Kraa Kraa: Case: Kraa Kraa Eyewear – ekologiset silmälasin kehykset*
- *Esa Torniainen, Business Development Director, Paptic Oy: CasePaptic – ”muovipusseja” puusta.*

Kuva 1. Hiilinielu Design Studio -hankkeen Kick Off tilaisuuden avaus

Tilaisuuden moderoi Aino Vepsäläinen (projektipäällikkö, Design Forum Finland) ja TAMKin opiskelijat Atte Sirkkola ja Pekka Kinnunen vetivät paneelikeskustelun, joka käytiin puheenvuorojen jälkeen. Virallisen ohjelman päätteeksi tilaisuus jatkui verkostoitumisella.

3.1.2 Muotoilua biotaloudessa

Marraskuun alussa 2016 järjestettiin LAMKissa Hiilinielu Design Studion toinen seminaari hankkeen kohderyhmille. Tilaisuus järjestettiin yhteistyössä NoMa-hankkeen kanssa (Novel structural materials with multi-scale fibre components). Tilaisuudessa oli n. 80 osallistujaa – yritysten edustajia, oppilaitosten asiantuntijoita sekä opiskelijoita.

Tilaisuudessa kuultavat asiantuntijapuheenvuorot esittelivät biomateriaalipohjaisten tuotteiden mahdollisuuksia Suomen kilpailukyvyn kasvattajina ja uuden liiketoiminnan synnyttäjinä. Asiantuntijapuheenvuorojen teemoina olivat myös muotoiluosaamisen merkitys ja mahdollisuudet kierto- ja biotaloudessa. Tilaisuudessa esiteltävät yritysten case-puheenvuorot kertoivat esimerkein yritysten kasvun ja kansainvälistymisen mahdollisuuksista biotuotealalla.

Tilaisuus esitteli myös Hiilinielu Design Studio ja NoMa -hankkeet sekä niissä jo syntyneitä tuloksia. Tapahtuman tavoitteena oli lisätä biotalousalan osaajien sekä luovien alojen osaajien yhteistyötä ja keskinäistä ymmärrystä toistensa toimialoista monialaisen liiketoiminnan kehittämiseksi. Puheenvuorojen lisäksi vuorovaikutusta ja keskustelua synnytettiin paneelikeskustelulla.

Puhujina tilaisuudessa olivat:

- *Ulla Häggblom, koulutuspäällikkö TAMK: Hiilinielu Design Studion esittäytyminen*
- *Anne Raudaskoski, perustaja ja hallituksen pj., Ethica Oy: Alustuspuheenvuoro, Muotoilua biotaloudessa*
- *Katariina Torvinen, Senior Scientist, VTT: NoMa-hankkeen esittäytyminen*
- *Satu Lähteenoja, Head of Resource Smart Economy, Demos Helsinki: Miten muotoilu synnyttää kestävää taloutta?*
- *Antti Lindqvist, toimitusjohtaja, Paperi-insinöörit ry: Biometsäteollisuuden mahdollisuudet ja uudet osaamistarpeet*
- *Niklas von Weymarn, tutkimusjohtaja, Metsä Fibre: Puusta uusia tuotteita – Case Metsä Groupin biotuotetehdas*

- *Pirjo Kääriäinen, Designer in Residence, Aalto-yliopisto: Yhteistyön voimaa: biomateriaalien uusi aalto Suomessa*
- *Petteri Kolinen, toimitusjohtaja, Design Forum Finland: Kasvua muotoilusta*
- *Jarkko Juusola, Founder, Swanheart Design Oy: Case Wall+*
- *Ilkka Harju, Head of Design & Innovation, Starcke Oy: Case Starcke – Pakkaussuunnittelun merkitys brändiarvon kasvattamisessa*

Lisäksi TAMKIn opiskelijat Anni Kautto ja Saara Lampela jakoivat kokemuksiaan Hiilinielu Design Studion projektistaan. LAMKIn opiskelijat Hanna-Kaisa Pekkala ja Kristoffer Heikkinen esittelivät NoMa-projektejaan.

Anne Raudaskoski (Ethica Oy) moderoi tilaisuuden ja paneelikeskustelun aiheesta Biotalous kasvava merkitys. Keskustelijoina olivat Satu Lähteenoja, Antti Lindqvist, Niklas von Weymarn, Pirjo Kääriäinen ja Petteri Kolinen.

Kuva 2. Paneelikeskustelu Muotoilua biotaloudessa -seminaarissa

Seminaariohjelman lisäksi verkostoiduttiin ja tilaisuuden väliajalla ja päätteenä käytiin vilkasta keskustelua osallistujien kesken.

3.1.3 Design <3 Circular Economy

Hiilinielu Design Studio- ja EcoDesign Circle -hankkeet järjestivät yhteistyössä Design <3 Circular Economy -päivän Helsinki Design Weekillä syyskuussa 2017. Allas Sea Poolilla järjestetty tapahtuma syventyi kierto- ja biotalouteen sekä muotoiluun niiden edistäjänä.

Aamupäivän aikana Hiilinielu Design Studio esittäytyi ja nosti esiin kokemuksia ja tuloksia biotalous- ja muotoiluosaamisen yhdistämisestä. Iltapäivällä EcoDesign Circle esitteli muotoilutoimistoille ja pk-yrityksille kehitetyn Sprint-ohjelman sekä syventyi esityksissä kiertotalouteen, sen liiketoimintamalleihin ja kiertotalouden mukaiseen suunnitteluun – Circular Designiin. Puheenvuoroissa kuultiin asiantuntijoiden puheenvuoroja – tietoa, näkemyksiä ja kommentteja muotoilusta, biotaloudesta sekä kiertotaloudesta ja niiden yhdistämisestä.

Hiilinielu Design Studion aamupäivässä rakennettiin kuvaa siitä, kuinka kestäväällä tavalla voima- ja luonnonvaramme metsä tuottaa hyötyä ja hyvinvointia kestäväällä tavalla ja kuinka puuraaka-aine muutetaan biotuoteosaamisen sekä muotoiluosaamisen avulla innovaatioiksi, korkean jalostusasteen tuotteiksi sekä kiertotalouden liiketoiminnaksi. Tilaisuuteen osallistui 90 asiantuntijaa ja ammattilaista muotoilualoilta sekä bio- ja kiertotalouden aloilta.

Kuva 3. Aktiivinen seminaariyleisö Design <3 Circular Economy -seminaarissa
(kuva: Kalle Kataila)

Design <3 Circular Economy -päivän moderoi strategisen designtoimisto Wevolven strategia- ja muotoilujohtaja Ville Tikka ja keskustelun visualisoi Raquel Benmergui.

Puhujina tilaisuudessa olivat:

- *Ulla Häggblom, koulutuspäällikkö, TAMK: Hiilinielu Design Studio – luo(v)uutta puusta*
- *Riitta Silvennoinen, kiertotalousasiantuntija, Sitra: Näkökulmia kiertotalouteen*
- *Anna Salminen, metsänhoitaja, tiedottaja, maa- ja metsätalousministeriö: Metsien ilmastoviisas hyödyntäminen*
- *Pia Qvintus, ohjelmajohtaja, Innovatiiviset biotuotteet -kasvuohjelma, Export Finland: Suomalaisien biotuotteiden kansainvälinen potentiaali*
- *Petro Lahtinen, perustaja, Onbone Oy, toimitusjohtaja, perustaja, Woodio Oy: Onbone ja Woodio – modernit puubrändit*
- *Suvi Haimi, toimitusjohtaja, perustaja, Sulapac Oy: Sulapac®-materiaali-innovaatio haastaa muovin*
- *Petteri Kolinen, toimitusjohtaja, Design Forum Finland: Muotoilulla kestäviä ratkaisuja*
- *Dr. Leyla Acaroglu, TED speaker, award winning designer and sustainability provocateur: Design-led change for the Circular Economy*
- *Anne Raudaskoski, perustaja & hallituksen pj., Ethica Oy: Kiertotalouden mukaista suunnittelua – miksi, miten & kuka?*

Case-esitykset:

- *Jonna Pöllänen, Collaboration Manager, Maas Global*
- *Tuija Pakkanen, Urban Analyst, WSP Finland Oy, Singularity University 2017*
- *Petri Piirainen, COO, Repack*
- *Juha-Matti Kykkänen, toimitusjohtaja, Recci*

Seminaariohjelman lisäksi tilaisuuden tauoilla ja päätteeksi verkostoiduttiin ja käytiin keskustelua päivän teemoista.

Kuva 4. Dr. Leyla Acaroglu innostaa yleisöä Design & Circular Economy -seminaarissa
(kuva: Kalle Kataila)

3.1.4 Hankkeen muut esiintymiset

Hanke esittäytyi Designing Cellulose for the Future -seminaarissa Helsingissä 16.–20.5.2016 sekä puheenvuorolla että omalla kokonaisuudella yhteisnäytelyssä.

Hanke oli kutsuttu myös mm. seuraaviin Tampereella järjestettyihin seminaareihin, joissa Ulla Häggblom kertoi hankkeen tavoitteista ja sen hetkisistä tuloksista:

- Potkua Biotalouteen 16.3.2016, TTY EduTech
- Biotalous Road Show 13.4.2016, Biotalous Inka
- Puupohjainen biotalous on täällä ja nyt 13.10.2016, Uusi Puu

Kuva 5. TAMKissa pidetty Biotalous Road Show Pirkanmaalla keräsi runsaasti osallistujia työelämästä

Kuva 6. Puupohjainen biotalous on täällä ja nyt, Uusi puu, Tampere (TAMK)

Hiilinielu Design Studio kutsuttiin mukaan Aalto ARTS Booksin kustanta-
maan Lost in the Wood(s) -kirjaan, joka julkaistiin syyskuussa 2017.

Kuva 7. Hiilinielu Design Studio oli yksi merkittävistä biomateriaalialan projekteista,
jotka esiteltiin syksyllä 2017 ilmestyneessä Lost in the Wood(s) -kirjassa.
(Kuva: Pirjo Kääriäinen)

Hiilinielu Design Studio hyväksyttiin mukaan EcoDesign Circle: Ecodesign as driver of innovation -hankkeen kansainväliseen kiertävään Reconsider Design -näyttelyyn ja julkaisuun. Näyttelyä ja julkaisua varten toimitettiin kuva- ja tekstisisältöä Hiilinielu Design Studiosta. Ensimmäinen näyttelypaikka oli Gdynia Design Days -tapahtumassa heinäkuussa 2017.

Hanke oli esillä myös Designmuseon 2017 päänäyttelyssä 'Enter and Encounter – Kutsu huomiseen' (24.3.–24.9.2017) yhdessä DWoC-, NoMa-, ja Trash2Cash -hankkeiden kanssa.

3.2 EKSKURSIOT

2016–2017 järjestettyjen ekskursioiden tavoitteena oli lisätä luovien alojen osaajien ja metsäbioalan osaajien ymmärrystä toistensa toimialoista ja toimintatavoista. Biotuotealan yrityksiin järjestettiin yhteensä neljä ekskursiota. Muotoilualaan tutustumiseksi järjestettiin vierailut, joiden kohteena oli neljä muotoiluun liittyvää yritystä ja organisaatiota. Lisäksi järjestettiin muotoilualan seminaari, jonka yhteydessä oli yritysvierailu.

Keväällä 2016 muotoilualan opettajille ja opiskelijoille järjestettiin vierailut Tampereella DS Smith:in ja Pyroll Oy:n tehtaille. DS Smith on eurooppalainen pakkausalan yritys, joka valmistaa vakiopakkauskauksia ja tuotteen mukaan räätälöityjä aaltopahvipakkauskauksia. Pyroll Oy, Tampereen kotelotehdas on kotimainen perheyritys, joka on yksi Pohjoismaiden johtavia paperin, kartongin ja muovin jalostajia. Vierailujen tavoitteena oli avata muotoilun roolia yritysten tuotekehityksessä sekä lisätä ymmärrystä yritysten tuotteista ja tuotantoprosesseista.

Kuva 8. Henkilöstöjohtaja Jukka Nummi esittelee Pyroll Oy:n kotelotehdasta

Samana keväänä järjestettiin vastaavasti biotuotealan osaajille muotoilu-alaan tutustuttavat vierailut Lahteen. Kohteina olivat Fazer Myllyt ja LAM-Kissa järjestetty muotoiluseminaari, jossa professori, teollinen muotoilija Juhani Salovaara, toimitusjohtaja Arttu Salovaara Bond Creative Agency -suunnittelutoimistosta sekä tutkijatohtori Susanna L. Heikkinen Helsingin Yliopistosta kertoivat kokemuksia biokuitualan muotoilusta, hiilineutraalista laskennasta, brändien rakentamisesta, muotoilusta ja mm. syötävistä pakkauksista.

Syksyllä 2016 ekskursioiden kohteena olivat Starke Oy ja ÅR Carton, jotka ovat pakkausten valmistajia. Vierailulla nähtiin näiden yritysten pakkausten

valmistusprosessit ja kuultiin muotoilun roolista pakkausten suunnittelussa. Vierailijoina olivat metsäbiolan ja muotoilun opiskelijat ja opettajat.

Keväällä 2017 TAMKIn ja LAMKIn tekniikan ja muotoilun opettajat tutustuivat neljään muotoilualan kohteeseen pääkaupunkiseudulla. Näistä ensimmäisenä vierailtiin Espoon Otaniemessä sijaitsevassa Aalto-yliopiston Design Factory:ssa, joka on tuotekehityksen uudenlainen, kaikille avoin tutkimus- ja oppimisympäristö. Design Factory:ssä esiteltiin, kuinka monialaisia ja kansainvälisiä muotoiluhankkeita ja projekteja toteutetaan. Yhteistä kaikissa projekteissa on vahva dialogi projektien työryhmien kesken. Design Factory:n koko toimintaperiaate ja tilaratkaisut on tehty tämän dialogin toteutumisen tueksi. Lisäksi Design Factory tarjoaa hyvät fasilitetit erilaisten muotoilutoimeksiantojen toteuttamisille.

Toisena kohteena oli Design Forumin Finlandin Fennia Prize -palkintönnäyttely. Fennia Prize:n tavoite on kannustaa yrityksiä käyttämään muotoilua kokonaisvaltaisesti ja innovatiivisesti tuotekehityksessä. Fennia Prize -muotoilupalkinto jaetaan muutaman vuoden välein ja se on yksi merkittävimmistä suomalaisista muotoilupalkinnoista. Näyttelyvierailulla saatiin kattavasti infoa palkittujen tuotteiden ja palveluiden taustoista ja prosesseista.

Kolmantena kohteena oli muotoilutoimisto Aivan (Aivan – A Progressive Design and Innovation Agency). Aivanilla päästiin tutustumaan kansainvälisen muotoilutyön kenttään ja prosesseihin, kuten digiaikakauden vaikutuksiin uusien palvelurobottien suunnittelussa. Huomioitavaa oli, kuinka tiivis yhteistyö eri tahojen kanssa tuntuu olevan avainasia nykyaikaisessa muotoilu- ja tuotekehitystyössä.

Neljäntenä kohteena oli Stora Enson Innovation Centre for Packaging, jossa kuultiin Stora Enson uusista metsäbioalan materiaali-innovaatioista, kuten mm. mikrofibrilloidusta selluloosasta, aaltopahvisista kalalaatikoista ja älykkäistä pakkauksista. Näille nyt kehitetyille ja kehitteillä oleville materiaali-innovaatioille odotetaan merkittävää kasvua suomalaisen metsäbioalan tuotannossa.